

Letmý pohľad na životné prostredie 2015

Ukazovatele OECD

Zhrnutie v slovenčine

Od roku 2000 je vidieť pokrok v oblasti emisií obvyklých látok znečisťujúcich ovzdušie, palivovej úspornosti dopravy, energetickej náročnosti, energie z obnoviteľných zdrojov, využívania vody, čistenia odpadových vôd a ochrany biodiverzity. Tento pokrok možno čiastočne vysvetliť spomalením hospodárskej činnosti v dôsledku hospodárskej krízy, ale aj vyšším využívaním nástrojov na riešenie environmentálnych tlakov v krajinách OECD, vrátane daňového zaťaženia s cieľom ovplyvniť spotrebiteľské správanie a internalizovať environmentálne náklady. Environmentálne ohľady sa čoraz viac začleňujú do rozvojovej spolupráce a výskumu a vývoja.

Mnohé z týchto pokrokov sú však stále okrajové a politikám často chýba súdržnosť, čím sa oslabuje úsilie o zníženie negatívnych environmentálnych vplyvov. Krajiny naďalej mnohými spôsobmi podporujú výrobu a spotrebu fosílnych palív a hospodárska činnosť je stále previazaná s emisiami uhlíka a nehospodárnou spotrebou energií a ďalších prírodných zdrojov. Medzi hlavné problémy v budúcnosti patrí zmena klímy a vplyv zhoršovania životného prostredia na zdravie a na budúci rast a rozvoj. Na riešenie týchto problémov sú potrebné prísne politiky a spoľahlivé informácie, najmä keď sa obnoví rast.

Hlavné zistenia

Znečistenie ovzdušia je naďalej zdrojom znepokojenia, pokiaľ ide o klímu a ľudské zdravie.

- Emisie skleníkových plynov sa na celom svete zvyšujú, ale v takmer všetkých krajinách OECD došlo medzi rokmi 2000 a 2012 k ich poklesu, čo svedčí o ich celkovom oddelení od hospodárskeho rastu. Tento pokles možno čiastočne vysvetliť spomalením hospodárskej činnosti v dôsledku hospodárskej krízy, ale aj posilnením politik v oblasti klímy a zmenou štruktúry spotreby energie.
- Krajiny OECD však vypúšťajú oveľa viac oxidu uhličitého (CO₂) na hlavu než väčšina ďalších regiónov sveta, a to 9,6 tony na osobu v porovnaní s 3,4 tony na osobu vo zvyšku sveta. Pri súčasných politikách sa odhaduje, že množstvo celosvetových emisií CO₂ dosiahne trojnásobok hodnoty, ktorá je potrebná na obmedzenie dlhodobého zvýšenia globálnej teploty na 2 °C.
- Z dôvodu šetrenia energie, nahrádzania palív, kontroly znečisťovania a technického pokroku pokračuje zostupný trend emisií oxidov síry (SO_x) a oxidov dusíka (NO_x).
- V polovici krajín OECD je vyše 90 % obyvateľstva vystavených koncentráciám jemných suspendovaných častíc (PM_{2,5}), pri ktorých prekročení boli pozorované škodlivé účinky na zdravie. Tieto častice prenikajú hlboko do pľúc a môžu obsahovať ťažké kovy a toxické organické látky.

Dopyt po vode sa zvyšuje, spotreba vody však ostáva stabilná.

- Odber pitnej vody je ustálený z dôvodu efektívnejšieho využívania a lepších cenových politik, ale aj z dôvodu väčšieho využívania náhradných zdrojov vody, ako je opätovne použitá a odsolená voda. Hoci v mnohých krajinách sa ukazuje relatívne oddelenie odberu vody od rastu HDP, v tretích

krajinách sú zdroje pitnej vody pod stredným až vysokým tlakom a v mnohých krajinách sa musia vyrovnávať s miestnym alebo sezónnym nedostatkom vody. Zmena klímy môže tento nedostatok ešte zhoršiť, a to aj v krajinách, ktoré využívajú spoľahlivé zásobovanie vodou.

- Takmer 80 % obyvateľstva krajín OECD využíva verejné služby čistenia odpadových vôd. Niekoľko krajín je teraz vystavených vyšším nákladom na modernizáciu starších sietí pre zásobovanie vodou a asanačných sietí. Niektoré musia nájsť iné spôsoby, ako obslužiť malé alebo izolované osady a zabezpečiť náležitú kontrolu malých nezávislých čistiarní.

Skládkovanie je naďalej hlavným spôsobom likvidácie komunálneho odpadu.

- Tvorba komunálneho odpadu sa v prvom desaťročí 21. storočia spomalila. Osoba žijúca v oblasti OECD vytvorí v priemere 520 kg odpadu ročne, čo je o 30 kg menej než v roku 2000, hoci je to stále o 20 kg viac ako v roku 1990. Hoci sa odpad čoraz viac vracia späť do hospodárstva prostredníctvom recyklácie, skládkovanie ostáva hlavným spôsobom likvidácie odpadu v polovici krajín OECD.

Hrozby biodiverzite sa zvyšujú.

- Veľa živočíšnych a rastlinných druhov v krajinách OECD je ohrozených, a to najmä v krajinách s veľkým počtom obyvateľov a hustou infraštruktúrou. V Severnej Amerike a Európe sa za posledných 40 rokov znížil počet poľných a lesných vtákov takmer o 30 %. Veľa lesom hrozí degradácia, fragmentácia a zmena ich účelu na iné použitia. Dopyt po dreve na dosiahnutie cieľov týkajúcich sa energie z obnoviteľných zdrojov má čoraz väčšiu úlohu vo využívaní lesov.

Environmentálny pokrok v hospodárskych odvetviach nie je rovnomerný.

- Energetická náročnosť sa v období rokov 2000 – 2014 naďalej zlepšovala. Čoraz viac sa používa energia z obnoviteľných zdrojov, a to najmä v Európe. Obnoviteľné zdroje energie predstavujú 21 % z výroby elektriny v OECD (15,6 % v roku 2000) a takmer 9 % z celkového zásobovania energií (6 % v roku 2000). Fosilné palivá však stále medzi zdrojmi prevládajú (80 %).
- Rýchlosť rastu cestnej dopravy vo väčšine krajín OECD prevyšuje hospodársky rast. Úsilie krajín o podporu ekologickejších vozidiel často vyvažuje nárast množstva vozidiel a objemu dopravy, čo vedie k ďalšej spotrebe palív a znečisteniu.
- Plocha poľnohospodárskej pôdy sa zmenšila takmer vo všetkých krajinách, rovnako ako objem emisií niektorých skleníkových plynov spojených s poľnohospodárstvom a používanie fosfátových hnojív. Podiel pôdy obhospodarovanej ekologicky však ostáva nízky, tesne vyše 2 %, hoci tento údaj zakrýva značné rozdiely medzi jednotlivými krajinami. Podiely bývajú vyššie v Európskej únii, pričom v niektorých krajinách dosahujú 10 % až 17 %.

Podpora výskumu, vývoju a inováciám sa zvyšuje.

- Štátne výdavky na výskum a vývoj určené na životné prostredie sa od roku 2000 zvýšili o vyše 20 % a po hospodárskej kríze v roku 2008 sa vrátili na pôvodnú úroveň rýchlejšie ako celkové štátne výdavky na výskum a vývoj. Ich podiel na celkových štátnych výdavkoch na výskum a vývoj však predstavuje menej než 2 %. Podiel výdavkov na energie z obnoviteľných zdrojov v rámci celkových výdavkov v oblasti energie sa zvýšil z 8 % na 24 %.
- Oficiálna rozvojová pomoc (ODA) na environmentálne účely sa naďalej zvyšovala. Jej podiel na celkovej oficiálnej rozvojovej pomoci sa zvýšil z 9,6 % v roku 2002 na 12,6 %. Pomoc na energiu z obnoviteľných zdrojov prekonal pomoc určenú na iné ako obnoviteľné zdroje energie.

Zavádzanie nástrojov trhu na stanovenie ceny znečistenia je stále náročné.

- Používanie daní spojených so životným prostredím sa zvyšuje, ostáva však obmedzené v porovnaní so zdanením práce. Príjmy z týchto daní predstavovali v roku 2013 približne 1,6 % HDP. Prevládajú v nich dane z energií (69 %) a z motorových vozidiel a dopravy (28 %). Odchýlky v sadzbiach dane na energie, nevyvážené cenové signály, nízka úroveň zdanenia palív s vysokými dosahmi na životné prostredie a výnimky pre palivá používané v určitých odvetviach bránia prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo. Veľa krajín stále používa vyššie dane na benzín ako na naftu a podiel daní na koncových cenách je vo všeobecnosti vyšší pre domácnosti než pre podniky.

© OECD

Toto zhrnutie nie je úradným prekladom OECD.

Rozmnožovanie tohto zhrnutia je povolené iba za predpokladu, že bude uvedené autorské právo OECD a názov originálnej publikácie.

Viacjazyčné zhrnutia sú preloženými výňatkami z publikácií OECD, pôvodne uverejnených v anglickom a francúzskom jazyku.

K dispozícii sú bezplatne v on-line kníhkupectve OECD: www.oecd.org/bookshop

Viac informácií získate v Divízii autorských práv a prekladov OECD Riaditeľstva verejných záležitostí a komunikácie: rights@oecd.org , fax: +33 (0)1 45 24 99 30.

OECD Rights and Translation unit (PAC)

2 rue André-Pascal, 75116

Paris, France

Navštívte našu webovú lokalitu www.oecd.org/rights

Kompletnú anglickú verziu si môžete prečítať v online knižnici OECD iLibrary!!

© OECD (2015), *Environment at a Glance 2015: OECD Indicators*, OECD Publishing.

doi: 10.1787/9789264235199-en